Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 41. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 3-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 3, 1955. No. 41. VOL. LXII.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ПРОТИ ЗМЕНШЕННЯ ПРИБУТКОВОГО ПОДАТКУ

Вашингтон. — Сенатська Фінансова Комісія більшістю 9-ох до 6-ох голосів відкинула законопроєкт, ухвалений вже Палатою Репрезентантів, про зменшення прибуткового податку кожній особі, на 20 долярів річно. Цей законопроєкт переслала комісія до Сенату, де над ним почнуться дебати в найближчих днях. Проти зменшення прибуткового податку вже від 1 січня 1956 року заявилися всі 7 республіканських членів комісії і два визначні демократи: її голова Геррі Ф. Бирд і сенатор Волтер Ф. Джордж. (Демократи мають в цій комісії 8 членів, а республіканці 7). Демократичні члени комісії пропонували різні поправки щодо часу і щодо висоти зменшення податку, але всі ті поправки відкинула більшість, складена з республіканців і двох, згаданих вище демократів. Цей законопроєкт прийняла Палата Репрезентантів минулого тижня більшістю 210 до 205 голосів і включила його до урядового законопроєкту про продовження на один рік податків від корпорацій і від продажу деяких товарів, і тим способом поставила президента в незручне становище, бо він мусів би ставити „вето" проти всього закону, це значить і проти тієї його частини ,якої сам уряд домагається. Коли б цей законопроєкт про зменшення на 20 долярів податку всім податковцям став законом, то коло 5 мільйонів осіб взагалі не платили б прибуткового податку в році, що починається 1956 року, а державна скарбниця втратила б річно $2,300,000,000, і на стільки ж зріс би державний дефіцит. В Сенаті демократи мають 49 сенаторів, а республіканці 47. Якщо сенатори Геррі Ф. Бирд і Волтер Ф. Джордж голосуватимуть в Сенаті проти зменшення прибуткового податку, то і повний Сенат відкине цей законопроєкт ,але це не значитиме, що він вже переможений, бо окрема комісія, складена з сенаторів і конгресменів мусить узгіднювати різниці, які були б між прийнятими законопроєктами в Палаті Репрезентантів і Сенаті, і вона могла б прийняти такий законопроєкт, що зменшував би прибутковий податок з 1 січня 1956 року. Але тоді обидві палати мусили б ще раз голосувати над цим законопроєктом та затвердити зміни спільної Конгресової комісії. Провідник республіканської більшости в Сенаті сенатор Ірл С. Клементс заявив, що демократи вестимуть боротьбу за цей законопроєкт в Сенаті. Він сказав, що не розуміє, чому уряд виступає проти зменшення прибуткового податку, і заявив, що це діється, мабуть, тільки тому, що цей внесок поставили демократи. Уряд вже кілька разів заявляв, що не думає зменшувати прибутковий податок в 1956 році тому, що не хоче збільшувати державне заборгування внаслідок великого дефіциту в федеральному бюджеті. За зменшення прибуткового податку промовляв і бувший голова економічних дорадників за президентури Трумана д-р Ліон Г. Кайзерлінґ, який казав, що зменшений прибутковий податок скріпить купівну силу широких кол податковців і причиниться до оживлення економіки країни. Але сенатор Джордж заявив, що він не думає, щоб зменшення прибуткового податку принесло користь народній економіці.

Нова експльозія атомової бомби в ЗДА

Ляс Веґас, Невада. — На дослідних полях Невади відбулася нова пробна експльозія атомової бомби. Це вже 34-та пробна експльозія в Неваді, а 35-та в ЗДА. Експльозія відбулася на 300-стоповій вежі, і світло з неї видко було аж у Лос Анджелесі, на віддалі 300 миль. Комісія Атомової Енерґії повідомляє, що це була експльозія малої бомби, силою коло 10,000 тонн вибухового матеріялу TNT. 600 вояків, схованих у окопах, були присутні під час експльозії у віддалі більш як дві милі від вежі. Пізніше ці вояки перемаршували в напрямі вежі, щоб випробовувати промінювання від цієї експльозії. Вісім літаків типу F-84 з Тактичної Летунської Команди літали понад вежею за кілька хвилин перед вибухом, вдаючи, що скидають атомові бомби.

АТОМОВИЙ „СВІТАНОК" В ЛОС АНДЖЕЛЕС

Третя пробна експльозія атомової зброї в цьому році, що відбулася на пробних полях Юкка Флет в пустелі Невади, створила своїм космічним світлом враження справжнього світанку у віддаленому на 300 миль місті Лос Анджелес. Заповіджено ще дальші проби, в яких, крім наукових та інших експертів, бере участь ще й біля 600 вояків.

ЧЕРЧИЛ СЛАВИТЬ ПЕРЕВАҐУ ЗДА В АТОМОВІЙ ЗБРОЇ

ТІЛЬКИ СТРАХ СОВЄТІВ ПЕРЕД ВІДПЛАТОЮ ЗБЕРІГАЄ МИР — ЗАЯВИВ АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР

Лондон. — З'єдинені Держави мають велику перевагу щодо скількости й якости атомової і водневої зброї — ствердив англійський прем'єр Винстон Черчил у довгій і вичерпній промові, яку виголосив у вівторок 1 березня в палаті громад в дебаті над бюджетом міністерства оборони. Цим ствердженням Черчил заперечив чванькувату заяву Молотова про перевагу Совєтського Союзу в атомовій і водневій зброї. Черчил висловив глибоке переконання, що до цього часу Совєти випродукували водневу бомбу тільки „середньої якости" і що перед трьома-чотирма роками Совєти не осягнуть нинішнього ступня розвитку тієї зброї, як його осягнули ЗДА. Черчил поставив тезу, що „оборона мусить полягати на відстрашенні", себто — тільки страх Москви перед відплатою зберігає мир. Навіть несподівана совєтська атака з її нищівними наслідками не перешкодила б страшній відплаті і Черчил казав конкретно про совєтські летовища, звідкіль вилітали б літаки з атомовою зброєю, промислові центри чи бази підводних човнів, які впали б впродовж кількох годин від совєтської атаки — жертвою розторощливої відплати. Черчил ствердив, що в нинішній міжнародній ситуації єдиний шлях для оборони Англії — це розбудова своєї атомової і водневої зброї і тому Англія вже приступила до продукції водневої зброї. Очевидно, Черчил підкреслив мрію людства — обернути атомову енерґію для мирових цілей та перекреслити її, як зброю для масового винищування людей. Черчил перестерігав, що страх є поганим чинником миру. Не тільки англійські острови, — але й уся Західня Европа та американський континент — знаходяться в небезпеці, бо вони положені в засягу далекопростірного совєтського летунства. Проте — повторяв Черчил — оцілілі нанесли б напасникові такі страшні удари, що свідомість цього зберігає мир. Черчил виразно підкреслив, що він відрізняє поняття „російський нарід" від „комуністів" і гостро таврував комуністичний режим, комуністичну диктаторську систему й амбіції комуністичної партії. Тому він, Черчил, вважає, що Захід мусить вдержати свою перевагу в атомовій і водневій зброї.

„Навтілюс" вперше робить глибокі занурення

Ґротон, Коннектикат. — Перший у світі атомовий човен „Навтілюс" виплив на глибокий океан, щоб уперше робити глибокі занурювання в воді, перед тим, як виконувати свою службу вже як лінійний воєнний корабель. „Навтілюсом" командує комодор Юджін Т. Вілкінсон. Сто членів залоги за день перед відплиттям „Навтілюса" помолилися в церкві за щасливу подорож. Гадають, що „Навтілюс" повинен зануритися в воду глибше і довший час витримати під водою, як всі інші дотеперішні підводні човни. „Навтілюс" коштував 55 мільйонів долярів, і вже відбув перші проби пливання по океану.

Жиди вбили 37 арабів

Каїро. — Єгипетський уряд офіційно оскаржив Ізраїль в тому, що жидівська військова частина, напавши на єгипетську військову станицю в районі міста Газа, вбила 37 єгипетських вояків, а коло 30 поранила. Вночі з понеділка на вівторок невідомі особи висадили в повітря частину водопроводу, що постачає воду містові Газа, яке нараховує 100,000 мешканців. Безпосередньо після того єгипетську військову станицю обстріляно вогнем із легких скорострілів. Командант станиці й 14 вояків згинули, а кільканадцять поранено. Трохи пізніше наїхало на міну єгипетське вантажне авто з вояками, обстріляне в той самий момент з засідки. 22 єгипетські вояки згинули, а 14 ранено. Єгипетська нота протесту, передана мішаній військовій комісії, що пильнує додержання умов перемир'я між Ізраїлем і його арабськими сусідами, зазначає, що це — найповажніший випадок від дня підписання перемир'я 24 лютого 1949 р. Нота погрожує „найсерйознішими наслідками". Часописи у своїх коментарях висловлюють острах, що коли ця подія стане відома широкій публіці в Єгипті й інших арабських країнах, то реакція проявиться у ще гіршій „відплаті". З другого боку, Ізраїль скаржиться, що впродовж останнього пів року згинуло 6 ізраїльських вояків у плянованих випадах єгипетських патрулів. Єгипет вніс офіційно скаргу до Ради Безпеки ОН.

Суддя Даґлес їде на прогулянку до СССР

Вашинґтон. — Суддя Найвищого Суду ЗДА Вільям О. Даґлес заявив, що він вибирається вліті в подорож автом до СССР. Він заявив, що має обіцянку дістати візу для себе і для свого товариша Роберта Ф. Кеннеді, дорадника при Сенатській Комісії для Урядових Операцій. 1949 року совєтська преса називала суддю Даґлеса шпигуном, коли він брав участь в екскурсії на гору недалеко південно - східнього кордону СССР. Суддя Даґлес, повернувшись до ЗДА, кпив собі з тих комуністичних обвинувачень. Тепер совєтський уряд дає йому дозвіл в'їхати до СССР з іранського порту на Каспійському морі, а пізніше автом відбувати подорож по совєтських республіках: Вірменії, Азербайджану, Киргизії, Таджикістану, Туркменістану і Узбекістану.

Члени Американського Леґіону і спікер Рейборн проти звіту Гуверової комісії

Вашинґтон. — Американський Леґіон та спікер Палати Репрезентантів Сем Рейберн гостро виступили проти звіту Гуверової Комісії, яка пропонує закрити 19 шпиталів в цілій країні, в яких лікуються військові ветерани на державний кошт. Ця комісія запропонувала зредукувати лікарську допомогу й лікування в тих недугах ветеранів, які вони набули не у військовій службі. Комісія назвала дотеперішню опіку над здоров'ям ветеранів „неекономічною та незадовільною". Уряд видає на охорону здоров'я ветеранів та інших федеральних урядників понад два більйони долярів, і комісія пропонує зміни, які дали б річно ощадности коло 225 мільйонів долярів. Проти пропозицій Комісій для Реорганізації Уряду виступили також деякі члени Конґресу і голова Американського Леґіону Сіборн П. Коллінс, який заявився проти редукції числа військових шпиталів.

Розлітається коаліція канцлера Аденауера

Бонн. — Безпосередньо після голосування в західньонімецькому парляменті над Парицьким договором, віцеканцлер д-р Блюхер, член демократичної партії, зголосив свою димісію. Він зламав солідарність своїх співпартійців, які заявилися проти французько - німецького порозуміння в справі Зарщини, і голосував для солідарности з канцлером Аденауером за тим порозумінням. Два інші міністри, члени тієї самої демократичної партії, в кожній хвилині можуть зголосити також свою димісію. Вони стрималися були від голосування. Міністер справедливостиНоймаєр, також демократ, що голосував проти протоколу про Зарщину, стягнув на себе гнів канцлера, який мабуть сам зажадає його димісії. Над цією кризою радитиме рада міністрів, а також верхівка демократичної партії. Часописи не виключають компромісу, бо канцлерові Аденауерові потрібні голоси демократів для переведення цілої низки законів у зв'язку з Парицьким договором, напр., закону про рекрутацію до нової західньо - німецької армії, а демократам вигідно бути в коаліції з уваги на існуючу виборчу ординацію, яка признає додаткові мандати за пропорційною системою. Трудність компромісу полягає в тому, що керівник демократичної партії в Ляндтаґу, д-р Деґлер, так гостро критикував персонально Аденауера, що той почувається ображеним і жадає, щоб демократична партія осудила виступ Деґлера.

Демократи хотіли б, щоб Стівенсон кандидував в 1956 р.

Шикаґо, Ілл. — Провід Демократичної партії хотів би, щоб Адлей Стівенсон погодився кандидувати на президента в 1956 році, але сам Стівенсон досі не заявив, чи він на це погодиться. Гадають, що Стівенсон не дуже рветься до цієї кандидатури, бо якщо президент Айзенгавер погодиться кандидувати ще раз, то важко буде його перемогти. Демократичний провід гадає, що малохто з демократів погодиться кандидувати в 1956 році, якщо Стівенсон не захоче. Демократи твердять, що Айзенгавер не матиме такої популярности, яку мав в 1952 році. Становище демократів тепер покращало, бо вони мають своїх губернаторів у таких стейтах, як Ню Йорк, Пенсилвенія, Ню Джерзі і Міннесота. Прихильники Стівенсона хотіли б уже тепер знати, чи він буде кандидувати, але покищо не намовляють Стівенсона, щоб вже тепер виявив свої пляни. В найближчих місяцях Стівенсон мав би відбути подорож по країнах Латинської Америки. Якщо так дійсно буде, то це значитиме, що він таки погодиться ще раз кандидувати. Стівенсон мав би виголосити кілька великих промов восени цього року, якщо схоче бути кандидатом в 1956 році.

П'ять осіб вбито в авіяційній катастрофі

Лейк Чарлз, Луїзіяна. — Джетовий бомбовик типу B-47, зачепивши у мряці електричні проводи, „скосив" ліс на довгій смузі, проволікся 60 ярдів по землі і експльодував, знищивши дім і тягарове авто та пошкодивши ще чотири доми і два авта. В цій катастрофі згинули п'ять осіб: капітан Клеренс Вилсон, пілот, і його помічник Марк Бек та обсерватор капітан Елвин МекБі. З цивільних осіб згинули подружжя Алберт Морґан, які згоріли в своїй хаті, що загорілися від експльозії. Інше подружжя врятувалося тільки тому, що частина літака вдарила в авто перед хатою, і, знищивши його, затрималася майже на порозі хати. Причиною катастрофи бомбовика було зіпсуття одного мотору.

ЗДА жадають від Пейпінґу звільнення 41 американця

Женева. — Американський консул в Женеві, Френклин Ґавен, комунікуючись з тамошнім комуно - китайським генеральним консулем Шен Пінґом на терені Женевського готелю Бо Ріваж, зажадав від червоного китайського уряду звільнення 41 цивільної особи, що її затримується в Китаї безправно. З отих американців 26 перебувають у китайських в'язницях, три знаходяться під домашнім арештом, а 12-ом відмовляється виїздової візи. З свого боку китайський консул постійно твердить, що комуно-китайський уряд „леґально" і „справедливо" затримує отих американців, покаравши більшість із них в'язничною карою. До того числа не належать військові особи, зокрема летуни, про звільнення яких старається генеральний секретар Об'єднаних Націй — Ґаммершилд. Американська преса, спіраючись на інформаціях з державного департаменту, коментує Женевські розмови згаданих тамошніх консулів, як корисні і не виключає, що вони доведуть таки до визволення американців з червоного Китаю. Правда, двоє американців, що їх кілька днів тому випустили китайці, поводяться, як комуністичні фанатики, про що повідомляємо на іншому місці.

Гатояма залишається прем'єром Японії

Токіо. — Японський прем'єр, 72-річний Іхіро Гатояма, дістав запевнення від ліберальної партії, що вона підтримає його кандидатуру на нового прем'єра, чим справа нового уряду Японії перерішена. Демократична партія Гатоями здобула — за остаточним підрахунком — 185 мандатів на всіх 467, з яких складається японський парлямент. Ліберальна партія дістала 112 мандатів, отже коаліція тих двох партій дає безоглядну більшість. Зате вирінає сумнів, чи можна буде перевести такі рішення, які вимагають дві третини голосів, як, напр., про зміну конституції в тому напрямі, щоб Японія могла створити свою нову збройну силу, бо праві соціялісти з 67 мандатами і ліві соціялісти з 89 мандатами можуть, об'єднавшись, унеможливити таку постанову. Залишення Гатоями при владі ґарантує дальшу тісну співпрацю Японії з ЗДА, дармащо Гатояма є прихильником жвавішого товарообміну з комуністичними державами.

Звільнені американці далі поводяться, як комуністичні аґітатори

Гонґ Конґ. — 29-річний д-р Малколм Берзон і 35-річна Адела Рикет, звільнені після 3½ років ув'язнення в комуно - китайській в'язниці за „шпигунство" і доставлені наприкінці минулого тижня до Гонґ Конґу, далі поводяться, як комуністичні аґітатори і викликають цим найбільше здивування чужинецьких кореспондентів і урядовців консулярних представництв в цій англійській коронній колонії. Д-р Берзон заперечив, що він писав листа з комуністичної в'язниці до своєї матері під диктатом китайців, і ствердив, що думки, висловлені в тому листі, є його власними. Пані Рикет також прославляє комуністичний режим в Китаї. Вона обурилась, довідавшись, що її мати в Америці назвала її хворою людиною, яка потребує клінічного лікування і заперечила, начебто поводилась, як комуністка, лише з уваги на свого чоловіка, який ще сидить в в'язниці в Китаї, бо, мовляв, комуністична справедливість не переносить вини одної людини на другу. Поведення обоїх є тайною для тих, які знали їх раніше.

В АМЕРИЦІ

● **Об'єднані Автові** Робітники, які є членом Конґресу Індустріяльних Організацій, мають страйковий фонд у висоті 7,254,987 долярів. Ця робітнича спілка навесні цього року почне боротьбу за те, щоб автові фірми загарантували робітникам річну платню.

● **41-річний оператор** однієї фірми в місті Омага, Колорадо, довідався, що на його урановому терені знайдено найбільші запаси уранової руди. На двох акрах мають видобути на півтора мільйона долярів уранової руди, а на цілому терені — на 50 мільйонів.

● **Корпорація** Дженерал Моторс впродовж перших 20 днів лютого продала 193,217 авт. Це число — на 37 відсотків вище від числа авт, проданих за той самий період часу в 1954 році. Від 1 січня до 20 лютого цього року ця фірма продала вже 454,471 нових авт.

● **На Крайовій Конференції** Високого Шкільництва в Шикаґо вирішено розбудовувати каледжі і університети, бо за 15 років число студентів у каледжах і університетах зросте з теперішнім 2,500,000, до 5,000,000.

● **Отець Джозеф Г. Шінен,** промовляючи в Катедрі св. Патрика в Ню Йорку, закликав вірних під час посту бути чемними у підземках і поступатися місцем іншим особам, бо „практикуючий християнин повинен дбати не про себе, тільки помагати своїм ближнім".

● **Незабаром** державний департамент має опублікувати, що в січні цього року він продав урядові Коста Ріки чотири літаки не по одному долярові, а по п'ять тисяч долярів за кожний літак.

● **Славний 88-річний** дириґент Артуро Тосканіні прибув літаком до Ню Йорку, де його привітав його син Волтер та донька Ванда Горовіц із сином Вальфредом. Він заявив, що має „багато" праці в зв'язку з платівками.

● **Жидівська** жіноча організація „Єшіва Університеті" відзначила доньку бувшого президента панну Марґарет Труман почесною грамотою за її „ініціятиву, відвагу і сміливість". Церемонія відбулася в готелі „Рузвелт" в Ню Йорку.

● **17-річний учень** середньої школи Фредерік П. Ґрінліф дістав стипендію в сумі 2,800 долярів за те, що винайшов методу віддільовання металів при допомозі дестиляції.

● **Пані Ґвідо Пантелеоні** стала президентом Фонду Об'єднаних Націй для опіки над дітьми у широкому світі. Ця добродійна аґенція ОН існує вісім років і має поважні заслуги в різних країнах.

НОВИЙ ФІЛЬМ ПРО „СОЮЗІВКУ"

П. Софрон Федів, відомий наш фотографічний і фільмовий аматор-ентузіяст, що редаґує в „Свободі" неперіодичну сторінку „Фото-Кіно Аматора", приготовив новий кольоровий фільм про „Союзівку", вакаційно-відпочинкову оселю Українського Народного Союзу в горах Кетскил. — Фільм показує не тільки саму посілість і її чудові устаткування та красвиди, але й багато зв'язаних з тією оселею та відбутих на ній подій, як посвячення, прогулянки в гори, різні можливості відпочинку та гор і забав, сцени з минулорічного великого фестину та зокрема з курсів українознавства, з виступом та промовою сл. п. д-ра Луки Мишуги. Фільм про „Союзівку" попереджують фраґменти з минулорічної Конвенції Українського Народного Союзу, зокрема відбутого з тієї нагоди бенкету, під час якого виступало майже два десятки членів Конґресу і Уряду, включно з такою видатною постаттю в американському політичному житті, як республіканський лідер в Сенаті, сен. Новленд. Висвітлення фільму триває точно одну годину і він буде показаний в першу чергу в громадах метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі, а опісля, евентуально, теж і в інших громадах.

10,000 ДОЛЯРІВ НА ЗАКУП УКРАЇНСЬКОГО СТАДІОНУ В НЮ ЙОРКУ

У вчорашньому повідомленні про заходи в справі закупу Українського Стадіону в Ню Йорку „вилетіла" одна нуля. Має бути, що досі розпродано вже уділів на закуп стадіону на суму **10,000 долярів.**

Доллес об'їздить Південний Схід Азії

Сайґон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес, побувавши в Ляосі, відвідав найближчу державу Індо-Китаю, Камбоджу, де був гостем короля Нородома Шігонука. Доллес запевнив його так само, як і керівних чинників Ляосу, що Америка й інші держави організації південно-східнього азійського договору поспішать Камбоджі з допомогою, якщо їй загрожуватиме комуністична аґресія. З свого боку король Шігонук висловив вдоволення з вислідy останньої далекосхідньої конференції т Банґкоку. Темою нарад Доллеса в Камбоджі було питання вишколу місцевої армії. Вишколом цієї армії займаються французи, але висліди його не дали досі бажаних результатів. Опісля Доллес поїхав до Південного В'єтнаму, де довше нараджувався з генералом Коллінсом, спеціяльним амбасадором президента Айзенгавера в цій країні. З Південного В'єтнаму державний секретар полетів на Формозу, а відтіль до Манілі, столиці Філіппін, на з'їзд американських диломатів, акредитованих в країнах Далекого Сходу.

У СВІТІ

Совєти хочуть „продати" кожного жида, що мешкає в СССР, по $2,000—3,000. Таку вістку принесла група 11-ох мадярських жидів, що їх випустив комуно-мадярський уряд для еміґрації до Ізраїлю. В 1953 році американські жидівські організації заплатили по $1,000 від особи за 197 жидів, випущених з Мадярщини. Урядові кола в Ізраїлі кажуть, що — незалежно від шантажової ціни, яку встановлюють Совєти в цій торгівлі людьми — нема ніякої ґарантії, чи за таку високу ціну Ізраїль не купить собі комуністичних шпигунів і аґітаторів.

У Польщі знялася нова хвиля арештувань католицьких священиків і монахинь — твердить віденська пресова католицька аґенція, покликаючись на вістки від утікачів і з перепачкованих листів.

● **У Західній Німеччині** згинуло в 1954 році 11,565 осіб в автомобільних катастрофах, а 314,984 особи були поранені. В порівнянні з 1953 роком кількість смертних випадків на західньо - німецьких комунікаційних шляхах збільшилась на 5,6%.

● **Папа Пій XII** скінчив 1-го березня ц. р. 79 років життя. У день своїх роковин він почував себе дуже добре й працював як звичайно. Згідно з його бажанням — не було ніяких спеціяльних святкувань, тільки на будинках у Чітта дель Ватікано вивішено прапори з папськими кольорами — біло-жовтим.

● **Антоні Іден,** англійський міністер закордонних справ, виїхав із далекосхідньої конференції в Сіямі до Сінґапору, а звідтіль полетів у маляйські джунґлі, щоб подивитись з безпосередньої віддалі на воєнні операції, ведені англійцями проти комуністичних партизанів. Іден летів в товаристві шефа головного англійського штабу маршала Джана Гардінґа.

● **Бурма** підписала з комуністичним Китаєм договір на обмін товарів вартістю $15 мільйонів. Комуністичний Китай бере від Бурми риж, а Бурма дістає взаміну китайські полотнині та шовкові вироби.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗНОВУ СПРАВА ЯЛТИ

В деяких колах на еміґрації, головно в тих, що згуртовані навколо підтримуваного Америкою „Радіо Вільної Европи", заповідають на найближчий час нову акцію в справі формального анулювання західніми великодержавами явних і секретних постанов т. зв. Ялтинської угоди, себто договору, що його уклали пок. президент Рузвелт, прем'єр Черчил і Сталін в імені своїх країн: ЗДА, Великобританії і СССР в кримському місті Ялті 11-го лютого 1945-го року. Тому, що ця акція має спеціяльну і однобічну мету, яка до живого заторкує, з одного боку, інтереси українського народу, а з другого може відбитися катастрофально на авторитеті, моралі і становищі вільного світу в теперішній і кожній майбутній стадії боротьби за мир ,проти комуно-московського імперіялізму і аґресії ,не від речі буде з'ясувати й загальну українську опінію в тій справі.

Секретні постанови Ялтинської угоди відносились до двох великих обширів: східньо-азійського і східньо-европейського, а головною їх метою було: втягнути Совєтський Союз у війну з Японією після перерішеної вже тоді на користь альянтів війни в Европі. Тому то й великі азійські концепції Черчила і Рузвелта на користь Сталіна треба вважати за справжні концепції, тоді як постанови щодо европейських справ базувались уже в більшості або на фактичному стані та історичних вимогах (справа лінії Керзона та майбутньої участи України в ОН), або на незнанні чи легковірності у відношенні до Совєтів (справа примусової репатріяції т. зв. „переміщених осіб", воєнних відшкодувань чи демаркаційної окупаційної лінії, режиму на „звільнених землях" і т. п.). Тому, що ці справи, справедливі і несправедливі, корисні і шкідливі ,зібрані в тому одному „Ялтинському договорі", то й сам договір становить одну з тих дуже драстичних і „делікатних" справ, які можна оцінювати тільки в поодиноких пунктах, а не як цілість.

Розуміється, що заповіджена нова акція за формальне скасування Ялтинського договору відноситься в першу чергу до його европейських постанов, бо годі думати, що „Вільна Европа" плянує окрему акцію в азійських справах. Які ж постанови того договору в европейських справах? Все, що відноситься до окупації Німеччини та німецьких воєнних відшкодувань для Совєтів, сьогодні неактуальне, бо большевики ані не віддадуть стягнених з німців контрибуцій, ані не вступляться з Берліну. І не про це йде тим, хто заповідає „акцію проти Ялти". Подумана ця акція виключно за ті постанови, що відносяться до Польщі, зокрема до її кордонів.

Ці постанови складалися з двох, згл. трьох частин: 1) привернення Польщі державної незалежности та встановлення режиму т. зв. національної єдности, 2) встановлення східніх кордонів Польщі на лінії Кěрзона і 3) територіяльна „рекомпенсата" для Польщі (за відірвання від неї окупованих до 1939-го року західньо-українських земель) прилученням до неї деяких обширів, що раніше належали до Німеччини. Кінцеве вирішення кордонів Польщі мало наступити на такій мировій конференції, до якої ніколи не дійшло.

Поляки та їх приятелі з „Вільної Европи" говорять подвійною мовою. Вони руками і ногами обороняють згадану тут першу і третю постанови Ялтинського договору, знехтування большевиками першої постанови видвигають, цілком слушно, як один з великих злочинів Москви, руками й ногами підтримують свої претенсії на „відзискані землі" та поширення своїх західніх кордонів, і рівночасно, одним духом, ведуть акцію проти якогось там з черги „розбору Польщі" та заперечення їм імперіялістичних претенсій на історично, етнографічно і культурно українські землі на схід від ріки Сян, хоч і лінія Керзона залишає ще поважну українську територію по польському боці.

Яке ж українське становище до Ялти? Воно було вже багато разів з'ясовуване в пресі і до нього зайняли офіціяльне становище УНРада, УГВР та поодинокі українські політичні групи. Це становище однозгідне: українці є проти того, щоб їхню долю вирішувано без них, як це було в Ялті, але якщо там припадково чи у виняткових обставинах потверджено якусь історичну правду, то це ще не значить, що її треба заперечити тільки тому, що рівночасно зроблено цілий ряд дурниць та несправедливостей. Лінія Керзона, як етнографічна межа між Польщею і Україною, становить, хоч і з кривдою для українців, певний принцип ,що його не видумав і не вишантажував Сталін в Ялті, як це могло бути з іншими постановами конференції в тому кримському місті .Навпаки, Сталін видвигнув і обстоював цю справу під виразним натиском української опінії ,на якій йому в ті воєнні часи залежало і для якої він, під воєнною загрозою, мусів поробити цілий ряд інших концесій ,включно до паперового „передрішення" української державної незалжности, за яке раніше (і пізніше) стинав голови, морив голодом та вимучував у таборах смерти українських патріотів. Потверджують це слова нікого іншого, як „самого" Сталіна в Ялті, зацитовані опісля в книжці тодішнього державного секретаря ЗДА Джеймса Бирнса „Говорячи одверто" (Спікінґ Френклі). Обстоюючи лінію Керзона, як кордон між Польщею і Україною, Сталін твердив, що він займає те становище, яке зайняли в 1918-19 рр. Керзон і Клемансо проти волі Леніна та большевиків, і що він робить це з оглядом на те, „що сказали б українці", якби він так не зробив. А на українцях йому в ті часи дуже залежало .Правильне становище зайняв у тій справі і тодішній (і нинішній) британський секретар закордонних справ Іден, вияснюючи цю справу в Палаті Громад 21-го лютого 1954 року. Іден ствердив тоді недвозначно, що території на схід від лінії Керзона — це українські території, що вони українцям законно належаться, що справа тих територій є справою не російською, а українською і що заперечення українцям права на ці обшири після першої світової війни було одним з найбільших міжнародних нещасть.

Так воно й є .Українці не обороняють Ялти, як такої, але вони нізащо в світі не відступлять від того свого безспірного права на свої історичні землі на схід від лінії Керзона, і цієї правди в нічому не змінює факт, що її припадково і в обставинах воєнного часу потверджено теж на конференції в Ялті.

НА „НОВОСІЛЛІ"

Про „освоєння цілинних земель" у Казахстані, на Алтаї і в інших районах підсовєтської Азії читаємо і пишемо багато. Правильно оцінюємо цей черговий масовий експеримент Кремлю як одну з форм народовбивства. Але все ще її не уявляємо як слід, бо всі вістки про цю започатковану Хрущовим кампанію дістаються до нас доривочно, поґлянсовані й сфальшовані.

Розбудова нової сільсько-господарської бази в СССР стоїть нині, як першочергова на порядку дня. Після виступу Хрущова 7 січня в Москві на зборах комсомольського активу вона набрала найбільш драстичного характеру і ставиться пресою вже як „найперший обов'язок молоді". В результаті натиску на місцях — як повідомляють совєтські газети — 500,000 юнаків і дівчат вже подали заяви про „добровільне переселення".

Московському урядові йде насамперед про створення далеких від кордонів нових сільсько - господарських районів, і то вже не з колгоспами, які себе на практиці не оправдали, а з радгоспами та машино-тракторними станціями, забезпеченими модерною технікою. Ця нова „хлібна база" на Сході, в уяві її творця Хрущова, мала б бути ідеальним соціялістичним обширом „зелених фабрик", де зовсім затерті будуть психологічні різниці між робітником і дрібним власником селянином.

Мобілізація молоді і сільсько - господарських фахівців іде тепер в основному трьома лініями: порядком комсомольської дисципліни, щоденним пропаґандивним натиском і застрашуванням та погрозами молоді, що залишалася під час війни на окупованих німцями територіях. Також масово вербується „на цілину" рядових вояків, що відбули речинець служби і мають демобілізуватися.

Ось таке, наприклад, читаємо в київській „Радянській Україні": „Як свою рідну, кровну справу сприйняли комсомольці столиці України і Київської области рішення партії про освоєння нових мільйонів гектарів цілинних і перелогових земель. З веління свого серця юнаки і дівчата приходять у комітети комсомолу і просять вислати їх туди, де розв'язується одне з найважливіших завдань сьогоднішнього дня".

Вербування молоді оформлюється псевдопатріотичними груповими заявами такого, наприклад, характеру: „Вважаємо за свій обов'язок віддати всі сили і знання на цій важливій ділянці комуністичного будівництва. Хочемо бути в числі передових комсомольців".

Або в формі отаких типових індивідуальних заяв: „Вважаю за свій обов'язок віддати всі сили і знання на цій важливій ділянці комуністичного будівництва", — пише слюсар заводу верстатів - автоматів ім. Горького в Києві — Іван Заноза. Лише Київський міський комітет комсомолу зорганізував понад 3,000 таких заяв.

Про масове вербування „на цілину" вояків ,що відбули речинець служби при війську, подало таку вістку радіо-Львів: „Багато воїнів частин і підрозділів Прикарпатської військової округи, звільняючись у запас, виявляють гаряче бажання поїхати трудитися на освоєння цілинних і перелогових земель. Цими днями з Львова на працю в радгоспах і машино - тракторних станціях Казахстану виїхала велика група здемобілізованих воїнів". Такі вістки можна зустрічати в пресі мало не щодня.

При цій нагоді молодь, що досі не належала до комсомолу, вербують заразом і до цієї комуністичної організації, щоб зв'язати її ще й партійною дисципліною. Ось одна з характеристичних заяв: „Прошу прийняти мене в ряди ВЛКСМ. На підкорення цілини хочу їхати комсомольцем .Буду з великим піднесенням працювати, застосовуючи свій досвід і навички на нових землях". Підписав її молодий столяр Микола Шарко, залишаючи в колгоспі стару немічну матір і маленьку сестру .

Нелюдські умовини, в яких опиняються молоді люди по приїзді на місце праці, не може приховати навіть совєтська преса. Через брак будівельних матеріялів, вони на неозначено довгий час оселюються в збудованих їхніми ж руками землянках, критих очеретом, напівзакопаних у землю бараках, а то й просто в брезентових „палатках"-шатрах. Товари „ширвжитку", що їх гостро бракує тепер навіть у великих центрах, привозять їм вантажним автом врядигоди за 100-300 кілометрів. Привезену в убогій кількості мануфактуру, тютюн, дещо з залізних товарів і посуду розкладають серед селища на столі і розпродують невибаґливим покупцям. Потім знову треба чекати на „крамницю" тижнями.

Немає й мови про лазні, школи, читальні, дитячі садочки, кіна. Одна ,так звана, „кінопересувка" обслуговує десятки нових селищ. Нічого й казати про якесь, навіть совєтське, судочинство, про якусь правну охорону новоселів — для всіх них директор радгоспу і партійний організатор „бог і цар".

Зібравши на цілині перший урожай і здавши його, як „найперший обов'язок", державі, „новоселі" дістають право трохи подумати й про себе. Тоді починається будівництво постійних стандартних будиночків барачного типу, звичайно, при умові, якщо на досяжній відстані можна роздобути будівельний матеріял. В передових радгоспах споруджують показові „потьомкінські села", одне з яких цими днями читачі мали нагоду бачити в „Свободі". Але таких селищ зовсім мало, і досьогодні землянка, очеретяний барак і брезентова „палатка" — основний тип житла .

В „Ізвєстіях" — у статті І. Єфімова п .з. „Там, де не дбають про новоселів" — читаємо таку заяву групи молодих робітників з радгоспу „Сарпінський": „Ніхто нам не обіцяв легкого життя, та ми й не шукали його. Але не можна миритися з таким відношенням до людей, яке встановилося в нашому радгоспі. Тут дуже зле зорганізовано громадське харчування, бракує житла, часто не буває товарів першої потреби". „Такі скарги, — пише І. Єфімов, — можна почути в „Степовому", „Тростянському", „Паласівському" і інших радгоспах". В одному з радгоспів Калачівського району директор Коломийцев на всі нарікання робітників гостро відповідає: „Я вам не нянька!".

Це — те, чого не може приховати навіть совєтська преса.

В тих же таки „Ізвєстіях" знаходимо вірш Олександра Яшіна, присвячений „героям освоєння нових земель". В цьому вірші автор описує „новосілля" у новоствореному радгоспі. Дуже оптимістичний вірш, але є в ньому дві строфи, в яких, устами „новоселів", більше, ніж у довжелезних статтях власних кореспондентів, розкривається похмура ,безвиглядна дійсність, що в ній опинилася молодь, відірвана від рідних земель і рідних людей:

„І рєбята вспомнілі при етом,
Сколько слов недобрих, свисока
Бросілі строітелям за лєто,
Сколько било писано в газєти,
Сколько жалоб послан в ЦК.
Ні отвєтствєнності, ні порядка .
Спіт дірєктор, мєдліт інжєнєр...
А ми всє попрєжнєму
[в палатках,
І нікто нє прінімаєт мєр...

В. С-ко

„ФАШИСТ" МІЖ ДЕМОКРАТАМИ

Покищо тільки одною ногою стоїть Еспанія в колі народів демократичного світу, але сучасна її закордонна політика вказує на те, що недалекий час, коли слово „фашист" у відношенні до Еспанії залишиться привілеєм тільки комуністичного світу. Кругло дев'ять років тому проголосили Об'єднані Нації, майже одностайним рішенням бойкот Еспанії Франка, що допровадило до відкликання представників багатьох держав з Мадриду, — а сьогодні ця сама міжнародна установа запрошує цю саму Еспанію призначити на її терені постійного спостерігача. В такій самій ситуації перебуває тепер Західня Німеччина, Італія та інші держави, прийняттю яких, як постійних членів, стоїть на перешкоді знане совєтське „нєт", чим знову ж таки Захід відплачується Совєтам, а властиво їх „пупілям".

Згадану ситуацію завдячує Франко в першій мірі ЗДА, які стараються втягнути Еспанію до співпраці із Заходом. Запрошення, скероване до Франка, попереджали наради еспанського генерального секретаря ОН, Гаммершилда, з делеґаціями членів цієї ж організації. І на загальне здивування, Совєти не поставили ніякого виразного спротиву, дармащо відносини між Мадридом і Москвою останнім часом значно погіршилися з приводу вивезеного під час громадянської війни до Москви золота еспанського державного банку. З цього можна припускати, що прийшло до тихої згоди і що в майбутньому станеться це і з деякими сателітами Совєтів.

Така ситуація дає еспанській закордонній політиці нові дипломатичні можливості. Мадрид зрозумів давно, що самого договору з ЗДА ще не вистачає, щоб усунути рештки ізоляції, а зокрема у відношенні до Франції та Англії. Вправді, урядові еспанські круги стоять офіціяльно на становищі, що Еспанія не хоче обтяжувати себе колективними зобов'язуваннями, які виходять з приналежности до міжнародних організацій. При цьому підкреслюється, що Еспанія вже належно забезпечена договором із ЗДА, отже прийняття її до Атлантійського пакту не є конечним. Але саме це питання в тісному гурті політиків основно дискутоване. Колишній арґумент, що Еспанія, яка зв'язана договором з Портуґалією і з ЗДА, входить посередньо до згаданої організації, пішов у забуття. В засаді бере перевагу погляд піти по лінії американців, які є заінтересовані в тому, щоб замкнути щільно прогалину на південному заході Европи. І коли Франко буде заступлений в ОН, то настане нова психологічна ситуація, яка улегшує ЗДА втягнути Еспанію в Атлантійський пакт.

Що цей плян має вигляди на успіх, вказує найновіша зміна на пості американського посла в Мадриді, на який прийшов фаховий політик, визначний член Республіканської партії і особистий приятель президента Айзенгавера, — Джан Дейвіс Лодж. Він дає запоруку нав'язати тісніші зв'язки між Мадридом і Вашинґтоном, як його попередники. А ніхто інший, як брат нового американського посла, є представником ЗДА в ОН.

Як вже зазначено, Еспанія докладає всіх старань, щоб злагіднити старі конфлікти з Францією та Англією. Вона не використовує французько-марокканського конфлікту, а веде політику золотої середини і живе в дуже добрих відносинах з марокканцями, що заселюють Еспанське Марокко. Так само знято з денного порядку питання Гібральтару, щоб не закривати дороги до повного порозуміння з Англією. Також найновіші події з ділянки внутрішньої еспанської політики, а саме зближення Франка з наслідником на еспанський престіл, який є відомий з симпатії до Англії, потверджують висловлені вище думки. Додаймо до цього матеріялу сторінку в формі господарської та грошової допомоги від ЗДА — і недалекий той час, коли різниці між Еспанією і Заходом зовсім затруться.

Нестор

Василь Мудрий

НА ЧИСТІ ВОДИ

Про ювілей жидівського поселення в ЗДА, про українсько-жидівські відносини і про ще дещо

Причину до написання цих рядків дала мені одна жалобна подія, з-перед кількох тижнів у Ню Йорку. По важкій недузі помер у нашій метрополії новоприбулий іміґрант Михайло Білан, що походив із галицького міста Рогатин. На його похорон явилась жидівка пані Роза Фукс, заміжня Гальперн, і оплакувала Покійного разом із своїм мужем так зворушливо-щиро, як рідна сестра, чи може навіть краще сказати, як рідна донька. Виявилось, що покійний Іван Білан, не побоявшись загрози смерти для себе за переховування, таки переховав п .Розу Фукс і врятував їй життя за нацистичної окупації Галичини.

Американські жиди святкують величаво тристаліття першої гуртової іміґрації жидів до Америки. З цього приводу вони розвинули подивуґідну акцію дослідів над своїм минулим не тільки в Америці, але й поза нею. Дуже багато присвячують вони уваги і мартирології жидівства від найдавніших часів. І це зрозуміле, бо й перші поселенці їх в ЗДА були жертвами тієї мартирології в Еспанії. З найновіших жидівських публікацій в Америці довідуємось, що на світі є тепер 11,867,000 жидів, які розміщені так: у ЗДА — 5,200,-000; в СССР — 2,000.000 (?); в Ізраїлі — 1,488,470; в Англії — 450,000; в Арґентині — 360,000; у Франції — 300,-000; у Марокко — 255,000; у Канаді — 230,000; у Румунії — 225,000; у Мадярщині — 140,000; в Альжирі — 140,-000; у Бразилії — 120,000; у Південній Африці — 110,-000; у Тунісі — 105,000; крім того, є трохи жидів в Індії, в Австралії та в інших країнах, але їх замало, щоб могли мати поважний вплив на зміну загальної цифри про чисельність сучасного жидівства.

Другим поза ЗДА поважним осередком дослідів над минулим жидів, особливо ж т. зв. польських жидів, стала Арґентина. Там ці досліди публікують у т. зв. жарґоні. Там є теж у публікаціях перевага матеріялів, що ілюструють жидівську мартирологію. У Франції появилась недавно праця про „Едиту Штайн", що загинула в Освєнцімі (загазована), з докладною статистикою жидівських жертв по гітлерівських таборах смерти. Вислідна цих дослідів застрашаюча, бо дає цифру 6,093,000 замучених осіб жидівського походження.

Не зважаючи на ці страшні цифри ,не зважаючи на поважні наукові досліди жидівських вчених над позитивною ролею жидівства в розвитку культури й цивілізації Америки, а передовсім Европи, антисемітизм не переводиться. Він є в СССР, він є в його сателітних т. зв. державах, є серед арабів, але, що найприкріше, його явні прояви помітні і в нашій новій країні поселення, в Америці. Ось я маю в руках об'ємисту, поширювану в Америці антисемітську публікацію у вигляді двосторінкової газети п. з. „The Coming Red Dictatorship". Вона ілюстрована фотознімками видатних американських діячів - патріотів жидівського роду, що, за інтенціями анонімових авторів статті, мають бути небезпечними для Америки, бо, мовляв, сприяють комунізмові. Ця публікація має ще й назву „The Nations Anti-communist Paper". Крім того, є ще й імпортовані до ЗДА летючки антисемітського характеру, як та, що має назву „Communism — Jewish World Plot", теж з ілюстраціями всуміш комуністичних і протикомуністичних діячів жидівського походження. Але само ствердження фактів — це тільки алярм, це тільки перестoрога проти цих шкідливих явищ. Щоб вилікувати недугу, треба знати її причини. Це — справа складна і затяжна. Над її дослідами повинні в однаковій мірі поважно та совісно працювати як жиди, так і не жиди.

Для нас у світлі цих інформацій набирає особливої ваги справа українсько-жидівських відносин. Нав'язуючи до вступної згадки про покійного Івана Білана та його вчинку, мусимо підкреслити, що він між українцями не був ані одинокий, ані відокремлений у несенні допомоги жидам за великого гітлерівського лихоліття. Далі подаємо перевірені факти про українців, які наражаючи власне життя, рятували жидів:

1. Федір і Агафія Жувульські в селі Рибна (пов. Бучач) переховали у себе у бункрі: чотиричленну родину Купфершмідів, що живе у Брукліні; Мозеса Ерліха, що живе в Ню Йорку; чотирьох жидів, що живуть тепер в Ізраїлі;

2. Іван і Вероніка Штандар, бідний швець у Обертині, переховували д-ра Вільбаха і 6-тилітню дитину родини Зарґер (родину цілу, крім дитини, гітлерівці знищили). Усі врятувані живуть в Ізраїлі;

3. Олександер Кривов'яза (Самбір), як управитель підприємства, дав працю 58 жидам (на 300 всіх робітників). Довідавшись про пляновану ліквідацію, повідомив їх про це і дбав про їх харчування в укритті. Крім того переховав у себе в помешканні (в шафі) Сару Ауер, а в бункрі — чотирьох членів родини Самуеля Зінґера. Всі живуть тепер на фармі Вайнлянд у Ню Джерзі;

4. Лісничий Лев Кобилецький і його шваґер врятували 23 жидів із Завалова. Між врятованими були Герш Гравер, який живе тепер у Брукліні, разом із родиною (6 осіб) теж тоді врятованою. Інші врятовані живуть в Ізраїлі;

5. Гриць Сідловський із села Мишковичі на Поділлі переховував у себе в бункрі Мордка Гольд, Якова Гольд і Басю Гольд та її товаришку. М. Гольд живе тепер у Брукліні, а інші в Павли Ривер. Всі походять із Микулинець;

6. У Юлька Сосуски і Семка Беґа у селі Іванівка к. Теребовлі переховувалися півтора року Еті Велєр з донькою Тонею. Врятувані живуть тепер у Брукліні;

7. Юрко Купчинський, різник із Бурштина, переховав у себе Якова Гльоцера, його дружину і доньку. Всі врятовані живуть у Брайтон Біч, а син Купчинського — в Ню Йорку;

8. Марія Трач з Дем'янова к. Бурштина, вдова, переховала Добору Гасе, її сина Мундека і її сестру Гелю Фішман. Врятувані живуть у Ню Йорку;

9. Дмитро Гасєвич з Букачовець переховав у себе сестри Рахелю й Салю Гльоцер та Рут Вайсман.- Перші живіть у Берліні, а остання в Ізраїлі;

10. Андрій Ковалюк з села Паринь, пов. Дубно, переховав Бер Ґрінштайна, його дружину Естер і сина Лейбу. Врятувані живуть в Ізраїлі, а Андрія Ковалюка Гестапо розстріляло;

11. Семен Поважний і Іван Бляйда, Германівка к. Бучача, переховали Шімшона

(Закінчення на ст. 3-ій)

Д. Гуменна

ТРИ ОСТАННІХ ЗУСТРІЧІ

(2)

Щоб позбутися мене якнайскорше, Іван сів швиденько за машинку й написав цілий розпис — із зупинками, датами, часом переїздів, до кого можна заїхати, де скільки пробути, що невідмінно побачити. Та, неминуче захопившись, почав разказувати, як у Єлловстонському паркові мав милу зустріч з ведмедем ... „Я пішов собі сам у пущу і розглядаюся там, — коли чую, щось тріщить. Дивлюсь — з-за кущів визирає ведмідь. Я став і тремчу — боюся. А він також став, як укопаний, і дивиться на мене, — боїться. Так ми довгенько стояли, аж поки не над'їхала якась машина... Заздрю вам! Так би оце сів та поїхав і я . . . — То їдьмо! — Та не можу . . . Треба закінчити працю про голод. . ."

І щоб дати відчути подих тієї праці, прочитав кілька кричущих свідчень з листів. Потім розповів про свою методу, винайдену в процесі опрацювання матеріялів: ствердж увати свідчення жертв голоду документами із совєтської преси. „Аж оце тепер, коли кінчаю, бачу, що моя праця — лише частина велетенської роботи про війну Москви із Україною. Аж тепер бачу, як треба робити. Оце моє вже зроблене — лише перша частина, одна третина всієї праці . . . "

Та й знову ми захопилися, за час забули, а той час летить . . . Пора йти на роботу, а вже обідати мабуть знову доведеться куском хліба із шинкою, збігаючи на вулицю сходами . . .

3

Признаюся, спогад цей виник після прочитання у газеті „Укр. Прометей" статті „Туга за нормальністю". Автор її, В. Голуб, каже, що от, мовляв, „діти Чумацького шляху" вже стали „жувачами ватяного хліба із смальцем . . ." але даю слово самому авторові статті: " . . . Авторка „Багато неба" вирішила, що вік поневірянь дітей із Чумацького шляху наближається до свого кінця, що діти ці сьогодні вже, відкрито тужать за нормальним життям, за спокоєм, за звичайними буднями . . ." Діти Чумацького шляху, побачивши багато неба пропонують (підкреслення моє Д. Г.) робити те, що в дійсності й робиться. Їздіть із земляками на пляж улітку, оглядайте музеї, споживайте ватяний хліб із смальцем, купуйте будинки й авта, плодіть дітей, ходіть на літературні вечори подорожніх письменників, розважайтеся й насолоджуйтеся життям . . ."

Мушу від імени дітей Чумацького шляху, а зокрема від Івана Дубинця, під впливом якого пустилася я розглядати багато неба, заперечити, що такого лише — споживально-жувального — стилю життя діти Чумацького шляху не пропонують. Вік поневірянь дітей Чумацького шляху не почався від часу другої світової війни і не з часом еміґрації. Все життя для ґенерацій дітей Чумацького шляху — безперервне поневіряння, фронт, війна. Нам тільки й кажуть: не лізьте із своїми творами, тепер не час видавати книжки, випитувати таємниці землі, любити природу, тепер війна. І ми побачили, що як іншого часу для нас нема, то мусимо в цих, вічно фронтових умовинах робити своє, здійснювати місію, призначену дітям Чумацького шляху історією. І одночасно любити музеї, пляжі, кожен листочок на дереві. Чи ж не так робив Іван Дубинець? Він горів невситим бажанням усе облітати, все охопити своїм бистрим і тонким інтелектом, все поробити — бо іншого часу для нього не буде. Опис маршруту у книжці „Багато неба" йде по слідах подорожі Івана Дубинця, це був і його маршрут. Дубинець вирвав три тижні від своїх численних обов'язків, щоб зробити для геолога екскурсію по Північній Америці, побачити увіч Балянсуючу скелю, Скелясті гори, Кольорадо, Великі Каньйони, скам'янілі ліси, Карлсбадську печеру . . . Це ж для нього, геолога, була кричущо необхідна справа, частина його фахової біографії, — а тут кажуть, що це — лише жування ватяного хліба із смальцем! Діти Чумацького шляху вирвалися в широкий світ, хочуть надолужити змарнований час. Один із них став піонером у гаслі „Спізнавай широкий світ поширюй знання про нього!" Якщо не вдалось йому описати своєї подорожі, то описав хоч маршрут, щоб інший хто описав саму подорож і заохотив широкий загал до спізнавання.

4

Ще раз надокучила я Іванові, вже приїхавши. Те „безжурно легке чтиво" про подорож — легке тільки позірно, признаюся. Кожен нарис добре уминався, поки дійшов до споживання читача. Нарис про Карлсбадську печеру вимагав консультації геолога. Я й понесла першу редакцію до фахівця, до Івана, щоб він походив по ній своїм олівцем.

Знову з хвилини зробили ми свято дружньої розмови, де слово й думка розмножуються, як інфузорії під мікроскопом у сприятливому розчині. Дуже бо була я захоплена тим, що побачила, розворушила й Іванові спогади. Коли він прийде до мене? Прийшов би хоч раз, визначив би мені ті камінці, що я привезла. Іван повитягав свої реліквії, — фотографії, каміння, засушені рослини, — і ми знову розмріялися . . . Хто б то думав, дивлячись на нього в цю хвилину, що це — чільний діяч одної організації, голова другої, мировий посередник між розсвареними подружжями та ще гірше розсвареними політичними середовищами, один із провідників та організаторів масової протиголодової маніфестації в Ню Йорку?

Участь українських науковців у Річному З'їзді американських мовознавців у Ню Йорку

За прийнятим звичаєм „Американське Товариство Мовознавців", т. зв. „Modern Language Association" та афілійовані з ним відділи різних сучасних мов, між ними і товариство славістів, „American Association of Teachers of Slavic and East European Languages (AATSEEL-ААТСЕЕЛ) відбуло свій річний з'їзд в днях 28-30 грудня 1954 р. цим разом у Ню Йорку. Участь у ньому взяли теж і українські науковці, що тепер живуть на американському ґрунті.

І так в рямках славістичної секції MLA виступив проф. П. Ковалів з доповіддю про українські прикметники дієслівного походження на -чий". Головна теза доповіді така;

Досі в науці панувала думка, що прикметники з праісторичним формантом -nt (ревучий, гавкучий та ін.) дієприкметникового походження. Однак це велика методологічна помилка, бо насправді ці прикметники належать до групи прикметників дієслівного творення, тобто до тієї самої групи, що й інші прикметники дієслівного походження. Порівн.: балакучий — балакливий.

Структурно ці прикметники є цілком іншого типу, і їх не можна генетично зв'язувати з дієприкметниками, як це досі робили дослідники. Генетично вони зв'язані тільки з дієприкметниковими суфіксами: -уч-, -юч-, -ач-, -яч- (-ущ-, -ющ-, -ащ-, -ящ-), які сягають первісного форманта дієприкметників активних теперішнього часу — -nt. Ці суфікси разом з дієсловом (дієслівним коренем) творять іншу семантичну групу, що не має відношення до групи дієприкметників.

Важливу ролю в творенні цих прикметників грає суфіксальний наголос. Наголос не тільки підсилює значення суфіксів, але й міняє значення слів. Напр.: бачучий (дієприкм.) і бачучий (прикметник), маючий (дієприкметник) і маючий (прикметник) та інші.

Ці прикметники дієслівного творення деякі вчені, як, напр. А. Норен, підводять під загальний термін „партіціпіюм". Але таке твердження побудоване на методологічно хибних основах, бо ці форми, як форми цілком іншої структури, не можна механічно підводити під загальний термін „партіціпіюм", як термін, що позначає форму, яка має виключно часове значення, тоді як прикметники типу „гавкучий", „співучий" ніколи часового значення не мали й не мають.

Знов же на загальній славістичній секції ААТСЕЛ-ю д-р Ярослав Рудницький, професор Манітобського університету в Вінніпеґу передав привіт від Канадійської Ассоціяції Славістів і виголосив доповідь на тему: „Лексикальні функції наголосу в східньо-слов'янських мовах". У цій доповіді прелеґент подав різниці в лексиці української, російської, білоруської мов з огляду на функціональність їхнього наголосу в ділянці апелятивів і назв.

Окреме засідання з чотирьома доповідями відбула „Українська Секція при ААТСЕЛ-ю дня 20-го грудня 1954 р. На ньому прочитали свої доповіді:

1. Доц. д-р Володимир Безушко (Филаделфія): „Нові українські повісті". Обговорюючи важніші українські повісті, видруковані вже після II світової війни, автор здержався головно над повістями „Сад Гетсеманський" І. Багряного та „Рай" В. Барки і з'ясував їх тематику й композицію та звернув увагу взагалі на проблематику українських повістей останніх часів.

2. Проф. д-р Василь Лев (Каледж ім. св. Василія в Стемфорді): „Літературні взаємини І. Франка з польськими письменниками". Доповідач звернув увагу на схожості тематики в творчості Франка, та Конопніцької, Ожешкової й інших польських письменників того часу саме в представленні селянського й робітничого життя, еміґрації та жидівського питання. Однак український поет є відмінний від польських у підході до проблематики в залежності від характерних рис їх нації.

3. Д-р Іван Сидорук (Шікаґо): „Мойсей" І. Франка. Доповідач з'ясував проблематику безмертної поеми Франка — провідник жидівського народу Мойсей — це праобраз духового провідника українського народу з його додатніми й від'ємними рисами характеру. Крім того доповідач підкреслив деякі схожості в історії народів українського та гебрейського, а саме не упадок а гарт духа поневоленого народу і віра в осягнення мети — свободи. Крім того автор прочитав виняток з Франкової поеми в оригіналі та англійському перекладі.

4. О. проф. д-р Ромуальд Рудницький (Університет в Оттаві): „Українські студії в університетах Канади і ЗДА". Доповідач представив стан навчання українознавства в високих школах обох названих країн, подаючи статистичні дані щодо навчальних інституцій, професорських сил та числа студентів і метод навчання й наслідків його.

Після всіх доповідей відбулася коротка (з огляду на обмежений час), але річева дискусія, що зацікавила не тільки українців, але також і чужинців. Вони зацікавилися передусім українознавчими студіями.

Крім того на сесії Польської Секції при AATSEL-р проф. С. Ковальчик прочитав доповідь на тему: „Сєнкевичева інтерпретація українсько-польських відносин у його повісті п. наг.: „Ogniem i Mieczem". Доповідач старався бути об'єктивним щодо історичних фактів.

На з'їзді AATSEL-ю проф Я. Рудницький роздав присутнім нові числа „Славістики" — УВАН-у а д-р І. Сидорук примірники своєї праці про Кирило-Методіївське Братство.

Того самого дня відбулося загальне зібрання Української Секції AATSEL-ю, на якому обрано нову управу в такому складі: голова — П. Ковалів, заступник голови — В. Лев, секретар — Яр Славутич, член управи — І. Сидорук.

Зібрання вирішило і доручило новій управі далі вести працю в ділянці славістики та навчання слов'янських мов у школах ЗДА й Канади. Доручено теж новій управі вести реєстр стану навчання української мови в американському шкільництві всіх типів. Після приїзду нової еміґрації на американський континент мережа українських шкіл зростає так, як і зростає зацікавлення українською культурою в американських школах середнього й високого типу завдяки праці українських культурних організацій в Америці та завдяки напливові студентів у американські високі школи. Через те й Українська Секція при ААТСЕЕЛ має тепер важливе завдання старатись поставити навчання української мови поруч інших слов'янських мов у ЗДА й Канаді. Українській Секції треба входити в контакт із централею ААТСЕЕЛ співдіяти з нею і домагатися навчання українознавства в американському шкільництві.

Тому Українська Секція звертається до всього українського суспільства, а в першу чергу педагогів українців і славістів підтримувати її і морально і матеріяльно. УС має змогу друкувати хоч би коротенькі звідомлення про українознавство в Америці та про публікації з ділянки україно- і слов'янознавства в квартальному журналі ААТСЕЕЛ. Кожна навіть коротенька рецензія або й бібліографічна нотатка про українознавчі друки в Америці — опублікована в цьому бюлетені доходить до відома всіх американських славістів, навчальних установ і їхніх бібліотек і доводить до їх свідомости ріст українознавчої науки на тутешньому ґрунті і розбуджує зацікавлення українською справою серед американського суспільства.

В. Л.

НА ЧИСТІ ВОДИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Шехмана, його брата Ізі, сестру Гольду Лемельман й Іту Гельман. Всі вирятувані перебувають тепер у Бруклині.

Немало жидів переховувались у відділах Української Повстанської Армії. Там були жидівські лікарі, дентисти та вояки. Поважне число жидів завдячує свою щасливу втечу через Карпати на Угорщину, Словаччину, а далі до Італії та Англії різним виставленим українцями документам. Великий галицький Митрополит Андрей Шептицький видав за націстичного режиму Пастирського Листа, в якому осудив гітлерівські злочинні насильства над жидами. Це, очевидно, зробило сильне враження на всіх, а в першу чергу на українців, які по силам і можливостям допомагали жидам і рятували їх.

Все те на загал жидівства не мало і не має ніякого впливу. Бо серед нього закоренився антиукраїнський комплекс. Його ґенеза сягає ще часів великої революції 1917-20 років. Тоді Україна переходила важкі часи, Вона, у війні з червоними і білими російськими імперіялістами не раз і не два потрясалась судорогами болю та горя. В лютому 1919 р. сталась трагічна подія в Проскурові на Поділлі, де в чині відступу і боротьби дійшло нагло до погрому жидівського населення. Погром спричинив тоді мало кому знаний, ненормальний умово військовик, що звав себе отаманом Семесенком. Всім українським громадянством гостро осуджений, а військо-засуджений, Семесенко не відомо під впливом яких чинників допустився цього вчинку, що наробив стільки лиха для України. Напевно в справу мачали свої криваві руки комуністи і білі чорносотенці, яким залежало на компромітації українців. На тему того, що за цю проскурівську криваву історію не можна обтяжувати відповідальністю ні тодішнього уряду УНР, ні, зокрема, тодішнього головного отамана Петлюру, писалось уже багато. Писали про те і жиди, як б. дипломат УНР п. Марґолін. Але жидівський загал про це не знає. І тому не диво, що в масово поширеному в Америці 25-центовому видавництві появилась у 1954 році новеля, чи оповідання п. з. „Solf Survivor" by Louis Falstein, в якій на стор. 124 між іншим автор вкладає в уста свого героя Антека Прінца такі слова:

„Коли я був хлопцем, — казав Антек, — я пам'ятаю, як у нашому сусідстві зчинився рух внаслідок процесу Шолома Шварцбарта. Кожний називав цю справу процесом. Це діялось у Парижі, як ти мабуть собі пригадуєш, у 1926 р. Молодий жидівський годинникар убив гетьмана Симона Петлюру, українського бандита, який був відповідальний за масакру чверть міл. жидів. Вони судили Шварцбарта в Парижі і вони його звільнили. Не тому, що він був хворий умово, але на підставі його вчинку. Ти розумієш, що я думаю. На підставі його вчинку..."

Ця цитата є дуже вимовна, коли йде про те, як вкорінюється серед жидівської маси і більше, бо серед американських читачів, взагалі казку про те, що Симон Петлюра обтяжений масакрою аж „чверть мільйона жидів". Звідки ця цифра? Звідки це нічим не оправдане твердження? Навіть „ліценція поетіка" повинна в такій делікатній матерії мати межу. Бо за завинені дії безвідповідальних й умово недужих не можна накладати відповідальности на невинних. Кожний нарід має своїх виродків, від яких мусить відмежовуватись. Не могли й не мати й українці. Але Симон Петлюра був і є для українців символом боротьби за українську державність, символом безкомпромісової боротьби з комунізмом. Тому кожний українець мусить болючо відчувати таку зневагу, як її допустився автор названого твору.

Тепер часи таких складних міжнародних процесів, що в них неварто роз'ятрювати рани давно минулого. Це часи, які в далеко більшій мірі надаються до того, щоб підготовляти підвалини для майбутнього доброго співжиття та співпраці двох так дуже покривджених історією народів: українського і жидівського.

● **Команда фльоти** повідомляє, що за два-три місяці спустять на воду другий атомовий підводний човен „Морський Вовк". Це буде „брат" 3,000-тонового „Навтілюса", але дещо поліпшений.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

Нова виховно-музична клітина.

Початок шк. р. 1954/5 спонукав немале число поважних родин у нашому суспільстві призадуматися над питанням музичної освіти їхніх дітей. Та крім домінуючої думки виринають звичайно в таких випадках, ще й побічні, що часто бувають причиною хиткої постави супроти позитивного вирішення питання. Все ж таки чималий відсоток українців виявив зрозуміння потреби дати своїм дітям, крім загальної освіти, ще й музичну. Коли ж взяти до уваги музичний талант, над чим батьки, буває, задовго призадумуються, поки віддадуть дитину під опіку учбово-музичного заведения — тож музичний талант складають такі засоби як слух, почуття ритму та музичні спроможності фізичної натури, при чому довголітня педагогічна практика виказує, що відсоток дітей без тих засобів є майже ніякий. У рідкісних випадках буває у початкуючого учня ідеально розвинений слух, а в інших слух і ритм виправляється протягом недовгого часу окремої праці над учнями завдяки методичним засобам досвідчених педагогів. Крім згаданих засобів, що складають музичний талант, потрібна теж систематична праця над завданнями, одержаними на лекціях. Відома річ, що в натурі людини є переважно більший нахил до розваг як до праці — не говорячи про дітей, що не можуть думати так поважно, як зріла людина. Їхнє захоплення інструментом та його звуком переходить в короткому часі у форму трудної праці над вправами. Тоді батьки-опікуни повинні взяти на себе обов'язок догляду над приготуванням дитини до слідуючої лекції. Дитині потрібний поділ годин дня, в якому треба передбачити теж необхідну годину розваги, але й у першу чергу, час на виправцювання завдань.

З метою перемогти нерішучість батьків, міркування яких в'яжуться часто із побічними питаннями, як оплата, доїзд, час, незручна пора тощо, ініціятивний гурток, зложений із місцевих та новоприбулих музик-педагогів, вирішив відкрити на терені м. Шікаґа фахове музично-учбове заведення на засадах музичних шкіл ЗДА на місце дотеперішньої Української Музично-хореографічної школи. Вчителями тої нової школи, під назвою Американська Музична Школа ім. М. Лисенка, можуть бути виключно медагоги з бажаним досвідом, що дає запоруку серіозної реалізації намічених ініціятивним гуртком плянів. Управитель дотеперішньої Муз.-хореогр, школи, проф. Іван Повалячек, передає управу нової школи та відділ духових інструментів в руки п. Івана Барабаша (відомий на ґрунті ЗДА довголітній професор і диригент Сити Каледжу та директор виховно-вчительського департаменту Шікаґовської Консертаторії), запросити на пост управителя фортепіянового відділу п. Ельву Барабаш (відома українському громадянству солістка й камералістка, відзначена I місцем на конкурсі Дітсона), запросити на управителя струнного відділу п. Мирона Дуду (абсольвент віденської муз. академії, відомий вже на терені Ню Йорку, Филаделфії й Шікаґо як знаменитий соліст і камераліст), а собі залишити клясу скрипки, ансамблів і теоретичних дисциплін. — Всі згадані вище педагоги обняли свої пости, починаючи працю ще в місяці вересні м. р., підготовляючися до переведення нової системи в музичному шкільництві, що наступить з початком II семестру.

Розвиток цього нового заведення узалежнюється від реакції нашого суспільства в м. Шікаґо й околиці. Зваживши, що число наших музик-виконавців на терені ЗДА постійно меншає а приріст майже незамітний, пора б запобігати такому станові, що в недовгих роках міг би допровадити до цілковитого занепаду музичної культури. Нова, зглядно зреформована на американський лад, музична школа, може при більшій фреквенції, випускати рік-річно нових, молодих музик, так солістів та оркестрантів (різнородних складів включно із симфонічним), як теж молодих педагогів з документами повної кваліфікації, потрібними на терені ЗДА.

Педагог.

Филаделфія, Па.

Народне Віче.

В неділю, 20 лютого 1955 року, відбулось у Филаделфії зорганізоване Управою Філії УККА Народне Віче, з метою спопуляризувати і пожвавити працю громади на цьому терені. На вічу виступив із доповіддю представник Політичної Ради УККА п. Ярослав Гайвас. Він у речевому рефераті подав організовану структуру УККА, який являється осередком і репрезентантом зорганізованого життя українців у ЗДА. Але УККА не є репрезентантом політичної діяльности української політичної еміґрації і тому його роля лише допоміжна у визвольній політиці українського народу. УККА може і репрезентує лише українців у ЗДА, хоч своєю діяльністю теж допомагає у визвольній дії української еміґрації і всього українського народу. Прелеґент теж зупинився на аналізі діяльности УККА в останньому році, підкреслюючи і успіхи і невдачі. Його тезою було, що УККА це потрібна і конечна інституція і тому потрібна і конечна співпраця всієї зорганізованої громади із цим репрезентаційним і центральним тілом української громади у ЗДА. Сама побудова УККА на членстві окремих організацій і вимагає співдії всіх цих організацій в акціях УККА. Доповненням до виступу п. Гайваса була промова другого представника Централі УККА, ред. Василя Мудрого. Він більше спинився на аналізі Українського Народного Фонду, підкреслюючи, що індивідуальні вплати є майже стабільні. Зменшення фондів У. Н. Ф. треба приписати тому, що ЗУАДК не отримує ніякої субсидії і переводить на свої цілі окремі збірки у формі Коляди і Писанки. Третім промовцем на вічу був голова Філії УККА у Филаделфії і екзекутивний директор ЗУАДК, д-р Володимир Галан, який головно підкреслив ролю ЗУАДКомітету у теперішньому житті української громади у ЗДА і всієї української еміґрації. ЗУАДК здобув собі доступ до міжнародних організацій і став — не зважаючи на свою чисто харитативну діяльність — теж і політичним чинником. Лише співпраця цих двох головних Установ у ЗДА — УККА і ЗУАДК може дати повні успіхи і може теж дати поважний вклад у визвольну боротьбу українського народу.

Після промов відбулась дискусія над порушеними питаннями. *Головною темою була* справа фондів. Ніякі нарікання на розподіл фондів не можуть оправдати того, що дехто відтягається від вплат до УККА. УККА — це центральне представництво української громади у ЗДА, і воно побудоване на зорганізованій громаді всіх організацій у ЗДА. Підсумування думки про побудову УККА на персональному членстві з тим, що групи платників творять свої представництва в УККА, і висилають туди своїх представників, підкопує ту громадську ролю УККА, яку він відограє саме завдяки співдії всієї зорганізованої громади у ЗДА. Не можна собі уявити, щоб більшу живучість у праці виказала незорганізована громада платників від щирої співдіяльности всіх українських організацій і товариств. Якщо йде про вимову неплатности національного податку приділюванням фондів політичним представництвам, тоді кожний платник має повну змогу дати свою вплату на культурні, чи гуманітарні цілі, яких у нас не брак.

На вічу було небагато приявних, а всі вони це не лише точні платники вкладок до УККА — не зважаючи на свої політичні розходження, — але теж і діяльні громадяни. На жаль, не приходять на віче ті, для яких воно зорганізоване і які повинні почути слова заклику і заохоти від представників централі. Ці неплатники заховуються за вимівку невдоволення з такого, чи іншого розподілу фондів, але це лише вимівка, бо вони при найідеальнішому для них розподілі все одно не мають охоти вплатити цієї повинності. І тому варто б застановитись над тим, щоб замість віч, на які сьодяться ті, які знають свої обов'язки і їх виконують, та ще присвячують свій час і працю для громади, знайти дорогу, якою дістатись до всіх тих, які ні датків не хочуть платити, ні на віча не приходять, ні навіть не відчувають потреби належати до зорганізованої української громади. А тих напевно і наші народні залі не примістили б.

Т.

ВИХАВ ДО ЕВРОПИ

Мирон Куропась, 22-літній син головного контрольора УНС інж. Степана Куропася, виїхав дня 5 лютого до Европи на т. зв. Виміну Студентів (Студентс Ексченьдж Проґрам). Мирон покінчив Рузвелт і Лойола Унісерситети, одержав 31 січня титул „Местер оф Артс", а тепер приготовляється до докторату з клінічної психології. Хоче лічити людські душі і ум, як тіло здорове. Він буде студіювати психологію народів Европи,

Мирон Куропась

відвідає 11 европейських держав, а найдовше зупиниться в Австрії, де його призначено згідно з програмою виміни студентів. До Америки верне у вересні і буде приготовлятися до докторату. Як його ще не візьмуть до війська, бо має наразі звільнення, або не зайде інша зміна, одержить зайняття у стейт Департмент, у відділі, Сайколоджікел Ворфер" — себто холодної війни.

УКРАЇНА — РІВНА МІЖ РІВНИМИ НА ОТТАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Лекція української історії на Оттавському університеті, яку веде о. д-р Вальдо Рудницький, брат відомого нашого вченого, д-ра Ярослава Рудницького, професора Манітобського університету, де теж існують кредитовані курси українознавства, хоч і в т. зв. „андер-ґраджуейтс" характері, подібно, як і на Саскачеванському та деяких інших університетах.

За останні роки українська справа на американському континенті зробила великий крок уперед, зокрема у важливій студійній ділянці. Багатьом нашим кваліфікованим педагогам пощастило, часто при відповідній допомозі суспільства та наших організацій, або й з ініціятиви відповідних установ, не тільки зайняти відповідні пости в американських каледжах та університетах, але й вплинути на те, що україніка стала там одним з навчальних і студійних предметів.

Перед у цьому веде Оттавський університет, в якому навчання українознавства є повновартісним студійним предметом (Graduate Studies) та за яке подібно, як і за інші слов'янські студії, признається повні університетські кредити. В програмі студій є українська література, українська мова, українська історія. Ці дисципліни викладають: історію о. д-р Вальдо Рудницький, мову і стару літературу д-р Константин Біда, мову і модерну літературу п-ні д-р Стефанія Жмуркевич, фолкльор і етнографію д-р Володимир Кей.

Україністику на Оттавському університеті студіює тепер кільканадцять студентів, між ними й не-українського походження. Очевидно, що не тільки викладачам, але й всій нашій суспільності повинно залежати на тому, щоб з цих студій користало якнайбільше студентів. Тепер саме плянується широка акція в тому напрямі, щоб заохотити до тих студій якнайбільшу кількість молодих людей, як з Канади, так і зі Стейтів, а суспільство могло б у цьому багато допомогти головно організацією стипендій на ці студії, що цілком певно причинилося б і до дальшої розбудови українського відділу на тому університеті.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2nd Av.

Ню Йорк. — З Літераутурно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в найближчу п'ятницю, 4-го березня, відбудеться там вечір, присвячений 25-літтю творчости поетеси і скульпторки Оксани Лятуринської. Участь у вечорі візьмуть: Галина Лащенко, Євген Маланюк, Володимир Січинський, Марія Руда та Ляриса Кукрицька. Початок о год. 8:15 ввечорі.

В СУБОТУ ЗБОРИ ЖІНОЧОГО ВИСТАВОВОГО КОМІТЕТУ

Ню Йорк. — З Літературно-суботу, 5-го бірезня, відбудуться тут у домівці Т-ва „Дністер" при 119 Евеню „А" о год. 4-й пополудні реорганізаційні збори Українського Жіночого Виставового Комітету. Причиною реорганізації є бажання скріпити цей Комітет та забезпечити йому ще більші успіхи в майбутній праці. До участи в зборах запрошується по дві представниці від усіх жіночих та мішаних організацій метрополії, як теж і заінтересованих приватних осіб.

ЗУАДКомітет веде нову переселенчу акцію

Слідуючі особи чи родини просять американських українців допомогти їм пересилитися з Европи до ЗДА на основі нового іміграційного закону з 1953 року.

Листа ч. 29 (Німеччина)

1. Безкоровайний Маріян, Іда. 2. Ботвин Василь, Анастасія. 3. Бойковський Петро. 4. Хомич Іван Параскевія. 5. Дубович Александер, Наталія. 6. Гайдай Матвій. 7. Грицай Константин, Одарка, Микола. 8. Кошовець Іван, Анна, Люба, Ольга. 9. Киричок Микола, Лідія, Ада, Юрій. 10. Мітрюк Микола. 11. Назаренко Афаназій, Катерина, Володимир. 12. Тараненко Євтигій, Марія. 13. Чишкала Микола.

Листа ч. 30 (Німеччина).

1. Цегельник Андрій, Марія, Ірена, Стефан, Реґіна, Софія. 2. Кот Михайло. 3. Мартинів Сергій. 4. Мельник Іван. 5. Шовковий Іван, Катерина, Антоніна, Іван. 6. Слусар Александер, Аліція, Едвард, Лілія. 7. Семенюк Йосиф. 8. Тимченко Григорій.

Листа ч. 30 (Франція).

1. Нитоненко Анатоль, Надія, Галина, Григорій, Марія. 2. Благовічний Микола, Марія, Юрій, Елізабет. 3. Дяченко Іван. 4. Фучук Юрей, Тетяна, Марія, Олена. 5. Карпенко Зінаїда, Марія. 6. Кірісельде Есей. 7. Кочук Евген. 8. Костенко Олексій. 9. Неборч Константин. 10. Новицький Йосиф. 11. Осінний Федір, Марія, Олена. 12. Степко Анна. 13. Тчузуріс Констатин, Теодора, Полтава, Лена, Лія. 14. Васілега Яків Олена.

Листа ч. 31 (Бельгія).

1. Цяпа Микола, Йосифа, Люба, Ірена, Тереза. 2. Федосенко Василь. 3. Горфіняк Олекса. 4. Коваленко Андрій. 5. Курляк Дмитро. 6. Мельничук Микола. 7. Павлович Василь. 8. Великий Іван. 9. Айсфельд Іван. 10. Винник Михайло, Марія, Михайло. 11. Замана Михайло. 12. Зубенко Роман. 13. Зайченко Олександра.

Щоб забезпечити цим особам приїзд до ЗДА, треба, щоб американський громадянин підписав ашуранс і знайшов відповідну для аплікантa працю. Ашуранси конечно виготовляти в 6 примірниках і прислати пять копій до бюра ЗУАДК.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa. U.S.A.

ВСЯЧИНА

БУДЕ 30-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ

Таке передбачає голова десятимільйонової робітничої організації АФП Джордж Міні в статті в магазині "Fortune". Але Міні пише, що це не буде зараз, тільки аж за 25 років, це значить коло 1980 року. Провідник організованого робітництва каже, що недавно робітники працювали по 10 годин денно, і то впродовж шістьох днів в тижні, а за 25 років працюватимуть тільки 30 годин на тиждень, хоч продукція збільшиться внаслідок технічних винаходів.

РЕПОРТЕРИ НЕ МАТИМУТЬ ВСТУПУ ДО АЙЗЕНГАВЕРОВОГО ДОМУ В ГЕТТИСБУРГУ

Секретар Білого Дому Дж. С. Гаґерті вже тепер заповідає, що коли панство Айзенгавери залишать Білий Дім і замешкають у своєму родинному відновленому домі в Геттисбурґу, Па, то це буде строго приватний дім, перший приватний дім в їхньому житті, і до нього не матимуть вступу журналісти та фотографи в тій цілі, щоб подавати про нього вістки до часописів.

КОЖНОЇ 8 СЕКУНДИ НАРОДЖУЄТЬСЯ ДИТИНА В ЗДА

Статистичне Бюро повідомляє, що впродовж послідніх 3 років в ЗДА пересічно кожної 8-ої секунди народжувалася одна дитина, а кожної 21-ої секунди одна особа вмирала. 1-го січня 1955 року було в ЗДА 163,930,000 мешканців. Приріст в 1954 році дійшов до рекордового числа — 2,823,000. Також рекордовим було число народин — 4 мільйони. Число смертних випадків становило 1,485,000. Число нових іміґрантів значно зменшується, починаючи від 1950 року, але все ж таки було на 236,000 іміґрантів більше від еміґрантів. Від 1950 до 1954 рр. (впродовж п'ятьох років) населення ЗДА збільшилося на 13,400,000 осіб.

ТЕРМОМЕТЕР ЛЕЖАВ У ШЛУНКУ 33 РОКИ

66-річний Лоренс Майлен мав болі в шлунку, і лікар зробив операцію та витягнув із шлунка старий термометер. Пацієнт пригадав собі, що 33 роки том він проковтнув був термометер, довгий на чотири і пів цалі. Термометер показує і далі температуру.

ЯК ЧИТАТИ ЧАСОПИС?

Видавець недільного видання „Ню Йорк Таймс'у" Лестер Маркел доповідав на зборах учителів, як читати великий часопис. Для прочитання щоденного числа „Н.Й.Т." треба 6 сім і пів години, а на недільне видання — 33 і пів години. Щоденне число має 100,000 слів, а недільне 450,000 слів, що рівняється двом третім цілої Біблії (Старого і Нового Завіту). Редактор Маркел радить читати першу сторінку в цілості, бо там є початки найважливіших вістей. З решти сторінок радить читати заголовки, а з новинок тільки ті, які читача цікавлять. На його думку, часопис має подавати об'єктивні вісті, і то, по можності з обох протилежних сторін. Редакційні статті мають служити читачеві на те, щоб сконтролювати свої власні висновки, а не на те, щоб приймати думки редакції за свої.

СВЕКРУХА ВИЛІКУВАЛА НЕВІСТКУ З АМНЕЗІЇ

23-річна Бетті Марзурек в Шикаґо захворіла на амнезію (втрата пам'яті) і впродовж 12 годин не пригадувала собі нічого і не знала, хто вона. Та коли на поліційну станицю з'явилася її свекруха, пані Кароліна Марзурек, невістка зараз собі все пригадала і пішла з свекрухою додому.

БАТЬКИ ВБИТОЇ ДОНЬКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІДШКОДУВАННЯ 250,000 ДОЛЯРІВ

Батьки вбитої 18-річної секретарки в Колумбійському університеті — панни Ейлін Фейґі домагаються від уряду ЗДА відшкодування в сумі 250,000 долярів. Їх доньку вбив в канцелярії університету військовий ветеран Бейард Пікес, якого звільнили з летунських сил, хоч лікарі Адміністрації Ветеранів визнали його за умовохворого. Батьки твердять, що уряд відповідає за цього ветерана, який повинен був залишитись в військовому шпиталі. Федеральний суддя Едвард Дж. Дімок відкинув був скаргу батьків, але Окружний Апеляційний Суд ЗДА уневажнив рішення федерального судді, і батьки матимуть змогу боронити свою справу перед судом.

КОРОВИ ПЕРЕЖОВУВАТИМУТЬ ДЕРЕВО, ЯК ТЕПЕР КОНЮШИНУ

Атомові науковці твердять, що вони можуть при допомозі атомової радіяції звичайне дерево з лісу перемінити на поживний корм для рогатої худоби. Таким способом в лісах находяться необмежені запаси кормів для рогатої худоби, і незабаром корови пережовуватимуть смереки та ялиці так, як тепер зелену травичку або конюшину. Така „радіяція" дерева на пашу для рогатої худоби не буде багато коштувати, бо тепер багато радіоактивности марнується разом із відпадками при продукції атомової зброї.

Домагаються окремої комісії в справах цивільної оборони

Вашинґтон. — Директор Уряду Оборонної Мобілізації Артур С. Флеммінґ домагався на Сенатській Підкомісії Збройних Сил, щоб Конґрес негайно погодився на створення окремої комісії в справах цивільної оборони. Сенатська підкомісія Збройних Сил зарядила переслухання в справі атомової і водневої бомб. Голова цієї підкомісії, сенатор Естес Кіфовер, хоче вияснити, чому Комісія Атомової Енерґії потребувала аж цілий рік часу на те, щоб проголосити, як далеко сягає смертельна дія водневої бомби, випробуваної 1 березня 1954 року на Тихому океані. Сенатор Кіфовер заявив, що комісія, запропонована директором Флемінґом, повинна працювати в таких справах, як приспішення евакуації населення з загрожених міст і районів, дбати про побудову бомбосховищ для шкільних дітей та координувати працю шпиталів і різні форми протиповітряної оборони. Давніший плян розміщення промислу вже застарів, бо воднева бомба діє на обширі 7,000 квадратових миль. Комісія для справ цивільної оборони мусить дбати про те, щоб оборонні фабрики будовано не надто близько одну від одної, але щоб при цьому не надто розривалось сітку цих фабрик. Директор Цивільної Оборони Вол Пітерсон вважає, що „ситуація в цій ділянці дуже важка, але не безнадійна". Голова Медичного і Біологічного Відділу Комісії Атомової Енерґії д-р Джан С. Буфер заявив, що 300 осіб потерпіли від радіяції водневої бомби 1 березня, з того 80 важко, але всі вони видужали.

● Сенатор із стейту Ореґон Вейн Морс був до 1952 року республіканцем, потім впродовж двох років був незалежним, а тепер заявив в суді, що він — демократ, бо в демократичній партії „краще зможе працювати для справи лібералізму".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Б-во св. Василія відд. 168 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 6-го березня, о год. 2-ій попол, а не о 3-ій тому, що заля буде вже о год. 4-ій зайнята. Збори відбудуться в залі Укр. Нар. Дому, 760 Стейт вул. Проситься членів прийти поплатити вкладки, а довгуючих вирівняти довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Н. Марків, предс.; Ст. Космина, кас.; Гр. Бобин, секр.

ВИЛКС-БЕРІ, ПА. — Б-во св. І. Хрестителя, відд. 223, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 6-го березня, в парафіяльній залі, зарраз по Сл. Божій. Присутність всіх членів конечна. — Уряд Б-ва.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. С. Петлюри, відд. 189, повідомляє усіх місцевих і позамісцевих членів, що дня 30. січня річні збори не відбулись з причини малого числа присутніх членів, тому такі річні збори відбудуться в неділю, 6. березня, о год. 7-ій веч. в Укр. Гор. Клюбі при 847 Н. Френклин вул. Проситься всіх членів обов'язково прибути на ці збори, щоб вибрати уряд на 1955 рік. — П. Котельницький, секр.

Посмертна Згадка

ВАРВАРА ПАВЛИК, членка відд. 66 Укр. Нар. Союзу в Корона, Л. Ай., померла 21-го лютого 1955 р., проживши 67 р. Була членкинею 36 років. Покійна була тихої вдачі і щирим жертводавцем, походила з села Поляни, Зах. Україна. Полишила в смутку синів Івана і Василя, дочку Марію. Похорон відбувся 24. лютого з погреб. заведення П. Яреми до кат. церкви св. Юра в Ню Йорку, а відтак відпроваджено на цвинтар св. Івана в Л. Ай., при участи Родини і Членів. — В. їй П.!
Л. Фединяк, секр.

Цікаве для старших чоловіків

Вітаміни й мінеральні води для спеціяльного вжитку людьми старшого віку — є вже відомі. Корисні висліди дають найбільшу заохоту людям, які є стурбовані і пригноблені своїм станом. Не потребуєте морочитися, що ви „старі", втомлені, не почувайтеся, що ви „скінчені" коли той стан не є функціональний, а просто викликаний браком B1, B2 niacinamide, або заліза тому, що тепер появився знаменитий і сильний засіб, який охоплює всі ті життьові елементи плюс 15 інших вітамін і мінеральних вод а все це тільки в одній капсульці. Все, чого потребуєте, це взяти одну з отих капсульок денно, щоб дістати певну скількість терапевтичних вартостей з деяких найважніших поживних складників, які витворюють енергію, відому чоловікові. Щоб дістати 50 штук запасу того препарату, вишліть просто поштою цю вирізку до TYNOL CO., Dept. 512, Box 321, Croton on Hudson, N. Y., а щоби мати певність напишіть друкованим письмом своє призвище й адресу на звороті кочерти. Пакунок буде доставлений поштою за післяплатою $4.48, що рівняється видаткові меншому як 10 центів денно, себто досить мало, щоб видати їх для свого добра.

ТАРЗАН, ч. 3422. Зловлена.

USHA, THE WIND, KEPT THE APE-MAN'S PRESENCE UNKNOWN TO BARA—

SOON TARZAN'S ACUTE NOSTRILS PICKED OUT THE SWEET SCENT OF BARA, THE ANTELOPE.

—UNTIL IT WAS TOO LATE!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Чутливі Тарзанові ніздрі миттю вхопили солодкий запах антилопи Бари.

Вітер Уша не подав вістки Барі про присутність мавполюдини, —

поки ще не було запізно!